

<p>Урок 4.</p> <p>Тема.</p>	<p>Зміст навчального матеріалу</p>
<p>Держава</p> <p>Дата</p> <p>23.09.2022,</p> <p>18.00</p>	<p>Передумови виникнення держави. Поняття й ознаки держави. Державна влада. Форми держави. Функції держави.</p>
	<p>Держава — особлива організація політичної влади, що існує у суспільстві, за допомогою якої здійснюється управління загальносуспільними та місцевими справами.</p> <p>Ознаки держави:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Територія, населення</i> 2. <i>Державні символи</i> (герб, гімн, столиця) 3. <i>Влада</i> - здатність і можливість того, хто нею володіє, за допомогою авторитету, заохочення, або примусу впливати на дії інших. 4. <i>Суверенітет</i> – незалежність, самостійність 5. <i>Грошова одиниця</i> 6. <i>Податки</i> 7. <i>Право</i> – система загальнообов’язкових правил поведінки, санкціонованих (встановлених) державою (державними органами). <p>Причини виникнення держави:</p> <p>Держава виникла набагато пізніше первісного суспільства.</p> <p><u>Суспільство (соціум)</u> – сукупність людей, які спільно проживають у певній країні і взаємодіють між собою.</p> <p><u>Держава виникає внаслідок:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Три великих розподілів праці (відокремлюються сільське господарство – тваринництво - ремесло(виробництво)); <ol style="list-style-type: none"> 2. Виникає торгівля – для існування необхідні продукти всіх галузей; 3. Торгівля призводить до виникнення грошей (їх еквівалентів); 4. Гроші призводять до розшарування суспільства, складаються відносно самостійні групи людей (<i>страти</i>): <i>касти, стани, класи</i> тощо.

Стратифіковане суспільство завжди є внутрішньосуперечливе. У когось грошей більше, йому треба їх зберегти.

5. Створюються органи для підтримання влади і порядку – для подолання суперечок між класами (стратами) людей.

6. Зовнішні загрози – захист території, ведення війни.

Державна влада

— це система структур, органів, установ, які реалізують функції держави.

— це цілеспрямована управлінська діяльність усіх органів держави, направлена на організацію життя, забезпечення стабільності суспільства на підставі Конституції та законів.

Державна влада **поділяється на 3 гілки: законодавчу, виконавчу, судову.**

Державна влада представлена певними державними органами: перелік державних органів України за категоріями:

1. Президент України
2. Верховна Рада України – вищий і єдиний орган законодавчої влади
3. Кабінет Міністрів України, інші центральні органи виконавчої влади України
4. Конституційний Суд України, суди загальної юрисдикції – судова влада
5. Правоохоронні органи (поліція, митниця, СБУ, ВСУ,
6. Місцеві державні адміністрації, інші органи державного управління в адміністративно-територіальних одиницях України.

Форма держави – це державно-правова конструкція, що складається з трьох елементів:

1. **Форми правління,**
2. **Форми територіального устрою,**
3. **Форми державного режиму.**

Форма правління - це організація, порядок утворення та взаємодії вищих органів державної влади (глави держави, парламенту і уряду).

Розрізняють два різновиди форми правління— **монархію та республіку.**

Монархія— главою держави є особа, яка одержує і передає свій пост і титул у спадок і довічно.

Ознаки монархії:

1) влада глави держави (імператора, короля, великого герцога, еміра, султана) існує історично і не делегується йому народом;

2) влада монарха здійснюється безстроково (довічно) і передається, як правило, у спадок;

3) монарх не відповідає за ухвалені ним політичні рішення.

Види монархій:

1) **абсолютна монархія** (Бахрейн, Кувейт, Оман, Саудівська Аравія). У руках монарха зосереджена вся повнота влади, він є законодавцем, призначає всіх вищих посадовців держави. Уряд несе відповідальність тільки перед ним;

2) **дуалістична монархія** (Бутан, Бруней, Тонга). Влада ділиться між парламентом і монархом. Парламент приймає закони, але у монарха є право абсолютного **вето (заборони на введення закону до дії)**. Уряд призначається монархом, підкоряється йому і несе відповідальність тільки перед ним;

3) **парламентська монархія** (Бельгія, Велика Британія, Данія, Іспанія, Малайзія, Нідерланди, Норвегія, Таїланд, Швеція, Японія). Монарх юридично є главою держави, але участі в управлінні країною фактично не бере. У парламентарній монархії глава держави або не має права вето щодо законопроектів, або фактично не застосовує вето. Головна відмінна риса парламентарної монархії — формування уряду парламентом і відповідальність уряду перед ним.

Герцогство;

Емірат, емірство,

Імперія

Князівство

Королівство

Султанат, султанство

Халіфат, халіфство

Шахство тощо

Республіка - державна влада **обирається**, здійснюється представницькими органами (парламентом, президентом), що обираються населенням країни на певний, чітко визначений строк.

Республіка буває:

1) **Парламентська**

(Італія, Греція, Індія, ФРН, Чехія, Угорщина тощо)

2) **Президентська**

(США, Аргентина, Мексика, Швейцарія, Іран, Ірак тощо)

3) **Змішана** – (Україна, Азербайджан, Китай, Єгипет, Франція, Литва, Португалія тощо)

Парламентсько – президентська

Президентсько - парламентська

Форма державного устрою - це елемент форми держави, який характеризує територіальну організацію влади, спосіб

поділу території держави на певні складові частини та співвідношення між ними.

Проста - унітарна держава - їх значно більше - єдина цілісна держава, територія якої поділяється на адміністративно-територіальні одиниці, що не мають статусу державних утворень і не володіють суверенними правами. – Україна, Болгарія, Греція, Естонія, Латвія, Литва, Франція, Іспанія, Італія, Нідерланди, Польща, Фінляндія, Чехія, Швеція тощо

Складна – федеративна – форма державного устрою, за якої вищі територіальні одиниці держави мають певну юридично визначену самостійність, чим відрізняються від адміністративно-територіальних одиниць унітарної держави Складові частини федерації — це своєрідні державоподібні утворення, які називають **суб'єктами федерації**, а територія федерації складається з територій її суб'єктів – республік, штатів, земель тощо – США, Австралія, Бразилія, Німеччина, Австрія, Швейцарія, Індія, Аргентина, Непал, Судан, Єфіопія тощо.

Форма політичного режиму - це елемент форми держави, який характеризує політичну організацію влади, сукупність способів, прийомів, методів здійснення державної влади у суспільстві.

Демократія – «демос» - народ, «кратос» - влада, т.б. народовладдя, влада народу.

Демократичний – консервативний, ліберальний, радикальний
Демократичний режим – права і свободи людини захищені, влада обирається, влада поділяється на 3 гілки – законодавчу, виконавчу, судову.

Антидемократичний – порушуються або відсутні демократичні принципи здійснення влади і управління державою.

1. Утверджується влада однієї особи, партії та ідеології, опозиція знає переслідувань
2. Обмеження й утиски прав людини
3. Всебічний контроль держави над усіма сферами життя
4. Здійснюються репресії проти своїх громадян

Тоталітарний , деспотія, авторитарний

1. **Авторитарний режим** - зосередження влади в руках однієї особи або групи осіб

Особливості авторитарного режиму

- а) влада здійснюється силовими методами, повністю ігноруються демократичні методи управління

б) в державі встановлюється безстрокове правління певної особи

в) діяльність опозиції забороняється або суттєво обмежується

г) управління здійснюється шляхом віддання команд без будь-якого обговорення

Опора влади – силові структури

Характерно – суттєве обмеження свободи

слова шляхом цензури; перебільшення ролі однієї особи, її культ

2. Деспотія(від грец. despoteia – необмежена влада)

(форма режиму, за якої вся влада зосереджується в руках однієї особи (деспота) й

застосовуються надзвичайно жорсткі методи управління)

Особливості деспотичного режиму

1) Права та свободи людини піддаються жорстким утискам і повністю ігноруються

2) Проголошується нерівність громадян, відсутні будь-які механізми захисту прав людини

Деспотія – це історичне

поняття (притаманне рабовласницьким державам, що відійшли в історію)

3. Тоталітарний режим (від латин. totus – увесь, цілий)

(це – всеохоплюючий (тотальний контроль над всіма сферами суспільного життя (ЗМІ, ідеологія, сім'я і релігія),

Особливості тоталітарного режиму:

а) існування і панування єдиної ідеології і однієї політичної партії

б) жорсткий контроль держави в економіці

в) обмежені права міс. самоврядування

г) репресії проти опозиції

Одним з різновидів тоталітаризму є фашизм.

Фашизм у владі спирається на масову тоталітарну політичну партію, підконтрольні владі профспілки і незаперечний авторитет вождя (дуче, каудильйо), масовий ідеологічний і фізичний терор.

Характерно – обґрунтування за расовою ознакою переваги й обраності панівної нації

Дискримінація до ворожих націй і нац. меншин

Існують і додаткові форми політичного режиму

Тиранія – це форма державного режиму, встановлена шляхом застосування насильства і заснована на

одноосібному правлінні.

Тиранія характерна для держав Стародавнього світу та середньовіччя.

Охлократія (грец. – влада натовпу) – влада нижчих верств та прошарків населення. Охлократи спираються на популістські гасла, вдаються до провокацій з метою масових заворушень.

Функції держави(основні напрямки діяльності):

1. Внутрішні – в межах держави, регулюють її внутрішню політику – поділяються на економічну (регулювання економіки держави) , соціальну (захист прав і свобод) і культурну (розвиток культури, науки, освіти тощо);
2. Зовнішні – за межами держави, на міжнародній арені – оборонна; зовнішньоекономічна, зовнішньополітична, зовнішньокультурна.

Отже, **держава** — суверенна, універсальна організація політичної влади, покликана забезпечувати нормальну життєдіяльність людей, яка має свою територію, апарат примусу, створює право та стягує податки, необхідні для здійснення своїх функцій.

Дуже важливо з'ясувати соціальне значення держави – про це наступний урок – практичне заняття.

На наступному уроці ми виконаємо дослідницьку роботу і з'ясуємо – чому саме дуже важливо розуміти соціальне значення держави.